

MUISTIO

TILAAJA / TOIMEKSIANTO Kolarin kunta	TOIMEKSIANNON PÄÄLLIKKÖ Tapio Tuuttila	PÄIVÄYS 27.11.2023
HANKE Ylläksen osayleiskaavan uudistaminen	TEKIJÄ Jaakko Raunio Kaavasuunnittelija	KOKOUS ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu
PAIKKA Teams-neuvottelu	PÄIVÄYS 6.11.2023	KLO 9.00– 10.40

LÄSNÄ

Hannu Raasakka, Lapin ELY-keskus (pj.)
 Olli Rönkä, Lapin ELY-keskus
 Ari Neuvonen, Lapin ELY-keskus
 Niina Karjalainen, Lapin ELY-keskus
 Tarmo Oikarinen, Lapin ELY-keskus
 Anne Lindholm, Lapin ELY-keskus
 Maija Mäkelä, Lapin ELY-keskus
 Juha Piisilä, Lapin liitto
 Teija Ylimartimo, Tornionlaakson museo
 Annemari Tranberg, Tornionlaakson museo
 Harri Paldanius, Lapin pelastuslaitos
 Timo Rantala, Lapin pelastuslaitos (klo 9.34-)
 Liinu Törvi, Metsähallitus
 Marja Anttonen, Paliskuntain yhdistys
 Toni Juuti, Kittilän kunta
 Tiina Pirilä, Kolarin kunta
 Kullervo Lauri, Kolarin kunta
 Mika Palovaara, Kolarin kunta
 Sanukka Lehtiö, Sweco Finland Oy
 Jaakko Raunio, Sweco Finland Oy (siht.)
 Väylävirasto
 Muonion kunta

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

- Avattiin neuvottelu klo 9.00. Hannu Raasakka toimii neuvottelun puheenjohtajana ja Jaakko Raunio sihteerinä.
- Hyväksyttiin asialista ja todettiin läsnäolijat. Muistio lähetetään osallistujille kommentoitavaksi sähköpostitse. Sovittiin, että muistion varmentavat Olli Rönkä ja Mika Palovaara.
- Todettiin, että kyseessä on yleiskaavan uudistuksen toinen viranomaisneuvottelu.

2. Kaavaproessin esittely

- Sanukka Lehtiö esitteli yleiskaavan uudistuksen tavoitteet ja kävi läpi prosessin viimeisimmät vaiheet. Kunnanhallitus päätti 25.4.2023 asettaa kaavaehdotuksen julkisesti nähtäville. Yleiskaavan ehdotusaineisto oli julkisesti nähtävillä 17.5.-15.8.2023. Tällöin pyydettiin myös viranomaislausunnot. Esittely- ja keskustelutilaisuus järjestettiin 1.6.2023.

1 (7)

Ehdotusvaiheen kuulemisen jälkeen on valmisteltu alustavia vastineita saatuaan palautteeseen. Tornionlaakson museon kanssa on pidetty erillinen työpalaveri.

3. Katsaus ehdotusvaiheen palautteeseen

- Sanukka Lehtiö esitteli ehdotusvaiheessa saadun palautteen.
- Lausuntoja saatiin seuraavilta tahoilta: ELY-keskus, Fingrid (ei lausuttavaa), Kittilän kunta (ei lausuttavaa), Lapin liitto, Metsähallitus, Muonion paliskunta, Paliskuntain yhdistys, Luke, Tekninen lautakunta (ei lausuttavaa), Torniolaakson museo, Väylävirasto (ei lausuttavaa), Tunturi-Lapin Vesi, Ylläksen Ystävät ja Äkäslompolon kyläyhdistys.
- Muistutuksia saatiin yhteensä 26 kpl.
- Sovittiin, että käydään lausunnot ja alustavat vastineet läpi seuraavassa asiakohdassa ja viranomaiset antavat samalla yleiskaavaan liittyvät kommentit.

4. Viranomaiskommentit

- Käytiin läpi viranomaisilta saadut lausunnot ja alustavat vastineet (esitys liitteenä).

Lapin ELY-keskus:

- Niina Karjalainen: Tulvan osalta esitetty vastine on riittävä, kun *vähintään*-sana lisätään esitetyllä tavalla. Kysymyksenä: Luosujärven ja Äkäslompolon voimassa olevissa asemakaavoissa on korkeampi tulvaraja kuin yleiskaavassa, noudatetaanko edelleen kuitenkin tätä suurempaa korkeutta? Sinänsä jo *vähintään*-kirjauskin mahdollistaa suuremman korkeuden noudattamisen.
 - o Todettiin, että asemakaava on voimassa tarkempaan kaavana. Yleiskaava merkinnät ja määräykset huomioidaan, kun asemakaavaa muutetaan.
- Olli Rönkä: Onko vastineet laadittu jo kaikkiin lausunnossa esille nostettuihin kohtiin? Tässä läpikäytyjen lisäksi meillä oli useita huomioita muun muassa poronhoitoa koskeviin määräyksiin. Esitimme, että poronhoitoon liittyvän yleismääräyksen tulisi koskea kaikkea alueiden käyttöä, ei pelkästään reservialueita.
 - o Todettiin, että tässä on esitetty alustavat vastineet. Poronhoitoa koskevat kysymykset ovat osin vielä mietinnässä. Poronhoidon kannalta erityisen tärkeä osa-alue-merkintään lisätään "*ja toimintojen säilyminen.*" Mikäli yleismääräys muutetaan koskemaan kaikkia alueita, on tämä varsin merkittävä muutos, ja voi edellyttää kaavaehdotuksen asettamista uudelleen nähtäville. Sama kysymys on nostettu esille Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa. Uudet alueet kuitenkin keskeisimpiä, sillä niissä tapahtuu suurempia muutoksia kuin jo rakennetuilla alueilla.
- Ilmastoasiantuntija Juuso Puurula välitti viestiä, että ilmastovaikutuksia koskeva vastine on riittävä.
- Maija Mäkelä: ELY-keskus on lausunnossaan tuonut esille, että hankkeeseen liittyen tulisi laatia luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi. Vaikka voimassa olevan

kaavan aluevarauksia on kaavassa monin paikoin supistettu, on kaavamuutoksessa kuitenkin myös paikoin esitetty kasvua reservialueiden osalta, ja lisäystä pysyvään asutukseen. Myös toimintaympäristö on muuttunut voimassa olevan kaavan valmistumisen jälkeen. Kaava-aineistossakin on tuotu esille toimintaympäristön muutos. Alueen kävijämäärät ovat kasvaneet. EU:n komission ohjeistuksen mukaan lieventäviä toimenpiteitä ei tule huomioida tarveharkinnassa. Lieventävien toimenpiteiden osalta olisi hyvä kuulla myös Metsähallituksen näkökulma.

- Kullervo Lauri toi esiin, että kunnan näkemyksen mukana Natura-tarvearviointi on tässä kaavassa riittävä, sillä voimassa olevaan vuonna 2008 valmistuneeseen kaavaan verrattuna tässä yleiskaavan uudistuksessa rakentamisalueet supistuvat. Kaavan vaikutukset eivät tässä mielessä lisäänty. Myöskään mitoitustavoitetta (vuodepaikkamäärää) ei ole nostettu. Lisäksi Natura-arvioinnin teko olisi aikataulun kannalta haastavaa (lausuntoaika kuusi kuukautta).
- Hannu Raasakka toi esiin, että myös Natura-arvioinnin toteuttamatta jättämisessä on riskinsä kaavan aikataulun näkökulmasta. Mikäli yleiskaavan hyväksymispäätöksestä valitetaan Natura-asioihin liittyen, on tärkeää, että arviointi on tehty lausunnon mukaisesti.

Lapin liitto:

- Juha Piisilä: Tässä esitetyssä alustavassa vastineessa on huomioitu lausunnossa esille nostetut asiat. Tulevan maakuntakaavoituksen osalta ei ole vielä tehty päätöstä koskeeko seuraava kaava vain Tunturi-Lappia vai koko Lappia. Ei tässä vaiheessa muuta kommentoitavaa.

Metsähallitus:

- Liinu Törvi: Metsähallitus esittää, että osayleiskaavassa annettaisiin koko kaava-alueetta koskeva yleismääräys, joka edellyttää kansallispuiston lähiympäristöön suuntautuvien virkistyskäyttöön osoitettavien reittien tarkempaa suunnittelua ennen uusien asemakaavojen käynnistämistä. Lisäksi Metsähallitus on esittänyt, että kansallispuiston ja sitä ympäröivien rakentamisalueiden väliin jäävälle VR-alueelle osoitettaisiin ulkoilun runkoreitistön yhteystarvemerkinä. Olisi tärkeää, että kävijät ohjautuisivat kansallispuiston reiteille hallitusti, eikä mökkialueilta muodostuisi erillistä polkuverkostoa puistoon. Kansallispuiston ulkopuolelle osoitettavilla reiteillä koskevilla merkinnöillä voitaisiin myös lieventää Natura-alueelle aiheutuvia vaikutuksia.
- Olli Rönkä toi esiin, että ELY-keskuksen näkemyksen mukaan määräys on esitetyssä muodossaan hankala, sillä yleiskaava ohjaa asemakaavoitusta, ja reittien kokonaisvaltaista suunnittelua on haastava tehdä asemakaavoituksen yhteydessä.
- Hannu Raasakka toi esiin, että yleiskaava olisi oikea väline reittien laajempaan suunnitteluun yleiskaavan sisältövaatimukset huomioiden.
- Sanukka Lehtiö nosti esille, että kaavassa on kuitenkin osoitettu ulkoilureitit, joten tältä osin yleiskaava täyttää sisältövaatimukset. Reittien suunnittelun osalta on hyvä huomioida, että kyseessä olevat alueet ovat Metsähallituksen maita, eikä kunnalla ole

tällä hetkellä suunnitelmia tai resursseja sijoittaa tälle alueelle. Suhteessa kaavan muihin teemoihin reittien suunnittelu olisi kohtuullisen työläs homma, sillä reittien suunnittelu vaatii muun muassa neuvotteluja paliskunnan kanssa.

- Liinu Törvi mainitsi, että Metsähallitus nosti lausunnossaan esille myös Natura-määräyksen huonon muotoilun. Tämän voisi tarkentaa esimerkiksi seuraavaan muotoon: alueella ei saa suorittaa toimenpiteitä, jotka voivat heikentää merkittävästi Natura-alueen suojeluperusteena olevia luonnonarvoja. Todettiin, että esitetty muutos tehdään.

Paliskuntain yhdistys:

- Marja Anttonen (kommentit paliskunnan lausunnosta): Paliskunnan tilanne on kokonaisuudessaan kriittinen, sillä alueella on paljon muuta maankäyttöä, kuten suunniteltu kaivos ja matkailuun liittyviä toimintoja. Paliskunta sijoittuu kahden kunnan alueelle. Laitumien riittävydestä on paliskunnassa suuri huoli. Alueella on tärkeitä kohtia, joista tulee päästä kulkemaan porojen kanssa. Tämän vuoksi paliskunta on edelleen lausunnossaan nostanut näitä asioita. Rakentavaa keskustelua on käytykin kaavaan liittyen.
- Marja: (Paliskuntain yhdistyksen lausunto): Kuten mainitsin, paliskunnan tilanne muuttunut vuosien varrella (voimassa olevan kaavan valmistumisen jälkeen). Kaavaluonnoksessa ei ollut huomioitu poronhoitoa, minkä vuoksi keskustelua on käyty nyt myöhemmässä vaiheissa. Rakentamisalueita olisi vielä hyvä pystyä supistamaan tietyistä kohdista ja merkittävä kaavaan lisää poronhoidon kannalta tärkeitä alueita. Esimerkiksi Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla voisi vielä harkita alueiden supistamista. Myös nykyisten jo rakennettujen alueiden osalta olisi määräyksessä syytä huomioida poronhoito, onkohan tämä niin iso muutos edellyttää nähtävilläolon. Onko rautatietä välttämätöntä merkitä, vaikka onkin maakuntakaavassa? Toivomme poronhoidon tarpeiden huomioimista paliskunnan erittäin kriittisen tilanteen vuoksi. Kaavaan liittyen on käyty hyvää keskustelua, mutta edelleen on jäänyt tiettyjä hankalia asioita.
- Sanukka Lehtiö toi esiin, että alueella on lain voimainen yleiskaava, jonka rakentamisalueita ei voida uudistustyössä enää enempää supistaa, koska tämä ei olisi enää maanomistajalle kohtuullista. Voimassa olevan kaavan toteuttamisen vaikutukset poronhoidolla ovat huomattavasti tätä kaavaa suuremmat. Ratayhteys on maakuntakaavan mukaisesti osoitettu ja edistää kestävästä liikkumisesta.
- Juha Piisilä toi esiin, että maakuntakaavassa osoitettu ratayhteys on hyvä huomioida yleiskaavassa. Mikäli yhteys jätettäisiin pois, alueelle voisi esimerkiksi tulla muuta maankäyttöä, mikä vaikeuttaisi radan toteuttamista tulevaisuudessa.

LUKE (ei paikalla neuvottelussa):

- Käytiin palautteen sisältö ja alustava vastine yleispiirteisesti läpi.

- Marja Anttonen: paliskunta katsoi, että lausunnossa esille nostetut erilliset poronhoitokartat eivät ole välttämättömiä. Kaava-aineistoon on tehty yleispiirteinen kuvaus alueen poronhoidosta, mikä esittelee asian riittävällä tasolla osallisia ajatellen.

Tornionlaakson museo:

- Museon valmisteluvaiheen lausunto oli virheellisesti noteeraamatta. Tämä vuoksi käytiin erillinen työpalaveri kulttuuriympäristön huomiointiin liittyen.
- Teija Ylimartimo: Asiat nostettu esille jo kaksi vuotta sitten. Vaikka lausunto jäikin virheellisesti pois lausuntokoonnista, olisi museoon ollut hyvä ottaa yhteyttä. Haluaisimme lisätietoa esille nostamastamme rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin täydentämisestä. Kun rakennetta halutaan tiivistää, on erityisen tärkeää, että rakennetun kulttuuriympäristön inventointi laaditaan kattavasti. Alueella on jo paljon asemakaavoja, joissa mahdollistetaan lisärakennusoikeutta. Matkailurakentamista koskeva inventointi tulisi tehdä tässä kohdin yleiskaavan yhteydessä. Alueelle on maakuntakaavassa osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä alueita (Ylläsjärvi ja Äkäslompolo). Tieto tästä ei ole oikein välittynyt tähän yleiskaavaan eikä alueelle jo laadittuihin asemakaavoihin. Merkittävimpien kohteiden lisäksi inventoinnissa on hyvä kiinnittää huomiota myös vaatimattomampiin kohteisiin, joilla on kulttuurihistoriallista arvoa. Nyt vaikutusten arviointia ei ole oikeastaan ollut mahdollista tehdä, koska lähtötietoja ei ole tältä osin päivitetty.
- Annemari Tranberg: Lausunnon häviäminen on harmillinen prosessi, mutta hyvä kuitenkin, että saatiin asiaan liittyvä erillinen kokous järjestettyä. Hyvä myös, että palaverin jälkeen meille toimitettiin kartta-aineistoa. Metsähallitus on hyvin inventoinut alueen, mutta kaikkialla alueella ei kuitenkaan ole käyty. Kun asiaa katsoo muinaisjäännösrekisterin pohjalta, on puolet kohteista tarkistettu. Tornionlaakson museolla on yleiskaavoitusta koskien määritelty minimivaatimukset, näistä ei voida poiketa. Vaikka arkeologisen inventoinnin tarve on tässä varsin pieni, tulee se kuitenkin tehdä, jotta minimivaatimukset täytetään. Vähintään tiedossa olevat kohteet tulee käydä tarkistamassa. Yleisesti kunnassa on käyty kyllä hyvin tarkistamassa kohteita. Muilta osin kaavassa on kuitenkin myös myönteisiä puoli. Määräyksestä puuttuu kuitenkin hieman tekstiä, mistä olemme maininneet lausunnossamme.
- Teija Ylimartimo: Yleismääräys on hyvä vielä tarkistaa. Tällaisenaan sen sisältö ei aukene. (diasta puuttui lauseen loppu, tässä tummennettuna: *Asemakaavoituksen yhteydessä tulee suorittaa alueen arkeologinen selvitys/inventointi. Asemakaavaa laadittaessa osoitetaan arkeologisten kulttuuriperintökohteiden ympärille maaston tai historiallisen yhteyden mukaan luonnollinen suoja-alue.*)
- Kullervo Lauri: Nyt esitetty vastine on lähtenyt siitä, että jos tutkitaan yksityiskohtaisempien kaavojen yhteydessä, pystyttäisiin kohteet huomioimaan tarkemmin. Tämä olisi kaikkien osapuolten kannalta parempi ratkaisu.
- Mika Palovaara: Arkeologinen inventointi vanhentuu kymmenessä vuodessa, eikä kaikkia asemakaavoja tehdä tässä ajassa. Tällöin inventoinnit tulisi tehdä uudelleen asemakaavoituksen yhteydessä. Tämänkin vuoksi inventointi olisi parempi tehdä asemakaavoitusvaiheessa.

- Annemari Tranberg toi esille, että museo ymmärtää kyllä esitetyn näkökulman, mutta alue ei kuitenkaan ole kovin iso ja kaavojen inventointia koskevat minimivaatimukset tulee täyttää. Inventointi olisi voitu tehdä esimerkiksi tänä syksynä. Asemakaavojen yhteydessä tehtävät selvitykset eivät välttämättä ole kovin laajoja. On toki totta, että ehtivät inventoinnit voivat ehtiä vanhentua ennen asemakaavoitusta. Asiaa (inventointitarvetta) tarkastellaan tarkemman kaavan kohdalla sitten tarvittaessa uudelleen.
- Teija Ylimartimo huomautti, että mikä alueelle suunnitellaan rakentamista muuten kuin kaavalla (esim. suunnittelutarveratkaisulla), jolloin ei pyydetä viranomaislausuntoja, tuleeko kulttuuriperintö riittävällä tavalla huomioitua, jos tässä yleiskaavan yhteydessä ei tehdä inventointia?
- Kullervo Lauri: Ylläs lähtenyt 1930-luvulta alkaen kehittymään, alueella näkyy eri aikakausien rakennukset. Nykyään alue on vahvemmin kansainvälinen matkailukeskus kuin perinteinen lappilainen kylä. Kysyntä ohjannut paljon rakentamista. Alueella on yksittäisiä edustavia peräpohjalaispihapiirejä, edustavia kohteita voi toki olla myös uudemmassa matkailurakentamisessa.
- Teija Ylimartimo: Löytyy tosiaan uudempaa ja vanhempaa matkailurakentamista, täytyy pyrkiä jatkossa vielä parempaan tekemiseen. Hyvä, että on kiinnitetty huomiota huonoihin ratkaisuihin. Olemme samaa mieltä, mutta inventointi on hyvä tehdä.

5. Johtopäätökset

- Kunnan edustajat toivat esiin, että alueella on monenlaista maankäyttöä ja tietynlaista kipuulua erilaisten intressien suhteen. Tässä työssä tehdään yhteensovittamista. On myös huomioitava, että tässä työssä on kyse yleispiirteisestä yleiskaavassa, jossa ei ratkaista kaikkia yksityiskohtia. Nyt täytyy kunnassa ottaa pieni aikalisä ja pohtia seuraavia vaiheita. Mikäli esitetyt inventoinnit tehdään, tulee todennäköisesti 1–2 vuotta lisää kaavan aikatauluun. Toisaalta alueella on voimassa oleva yleiskaava. Pohdimme, millaisen esityksen viemme kunnanhallitukseen. Myös vastineet viimeistellään todennäköisesti lähiviikkojen aikana, huomioiden tässä neuvottelussa esille nousseet asiat.
- Marja Anttonen kysyi, että onhan poronhoidon rakenteita myös muualle kuin nyt osoitetuille alueille, jos ei erikseen kielletä. Rakenteiden toteuttamisesta sovitaan maanomistajien kanssa.
 - o Tuotiin esiin, että rakenteita on mahdollista tehdä, sillä yleiskaava on yleispiirteinen kaavataso.
- Sanukka Lehtiö toi esiin, että on hyvä, että viranomaisneuvottelu pidettiin nyt. Tämän pohjalta viimeistellään vastineet ja suunnitellaan jatkotoimenpiteet. Esitettyjen lisäselvitystarpeiden osalta on huomioitava, että niistä saata hyöty ja kunnan resurssit eivät välttämättä kaikilta osin tässä kohtaa. Yleiskaava on strateginen suunnitelma, tässä mielessä parempi paikka esimerkiksi kulttuuriperinnön tarkemman huomioinnin osalta olisi yksityiskohtaisempi suunnitteluvaihe.

6. Seuraava kokous

Sovittiin, että kunta ja konsultti neuvottelevat keskenään esille nousseiden teemojen huomioimisesta. Erillinen työpalaveri järjestetään tarvittaessa.

7. Kokouksen päättäminen

Päätettiin neuvottelu klo 10.40.

Olli Rönkä
Lapin ELY-keskus

Mika Palovaara
Kolarin kunta

Sanukka Lehtiö
Sweco Finland Oy

Jaakko Raunio, siht.
Sweco Finland Oy

